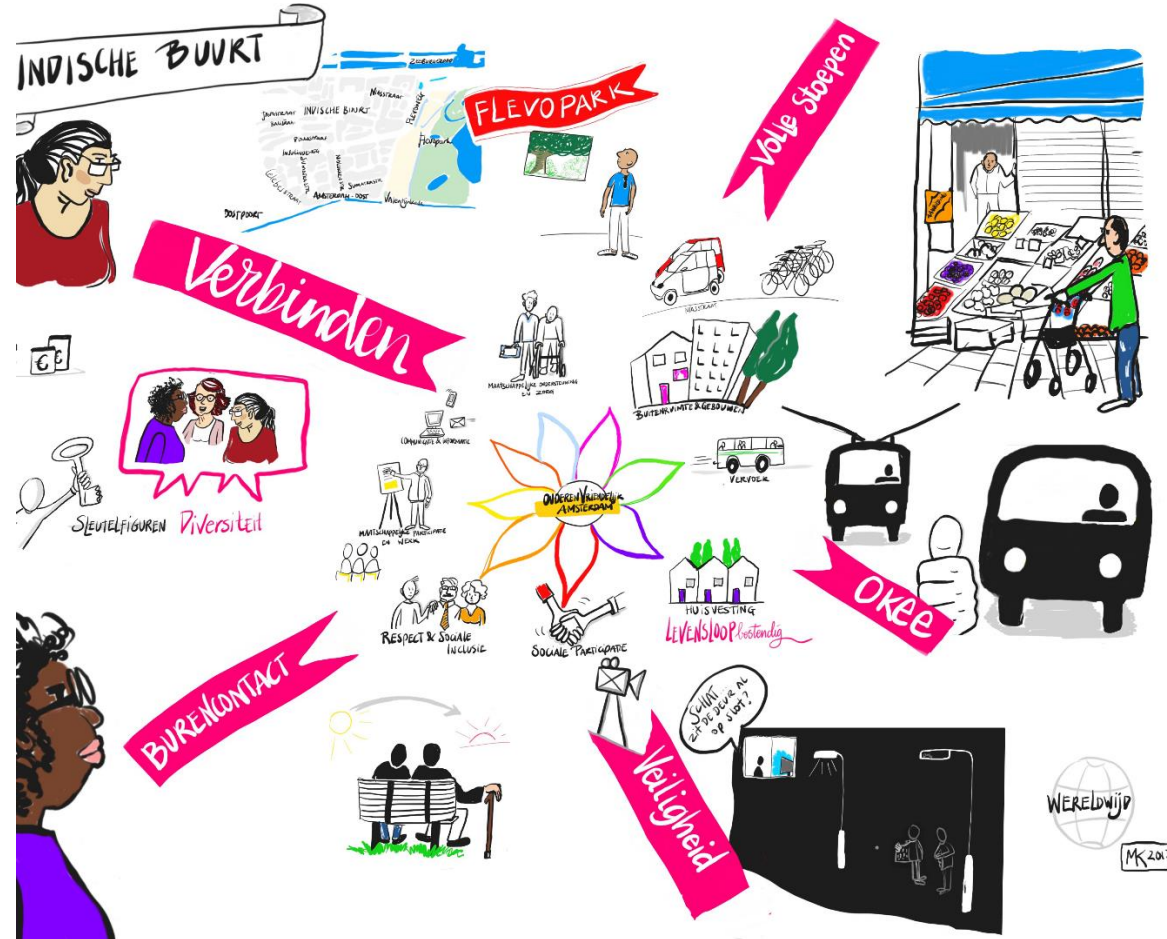

Samenwerken aan een Ouderenvriendelijke Indische Buurt

Onderzoeksrapport van het project Ouderenvriendelijke Indische Buurt

Rapportage van het onderzoek 'Ouderenvriendelijke Indische Buurt' in het kader van Ouderenvriendelijke Stad – 2016/17

Hogeschool van Amsterdam
Lectoraat Stedelijk Sociaal Werken (Lector Lex Veldboer)
Wibautstraat 5a
1091 GH Amsterdam
NEDERLAND

Dit rapport is tot stand gekomen met medewerking van de Hogeschool van Amsterdam (Speerpunten Urban Vitality en Urban Management), GGD Amsterdam, Ruimte en Duurzaamheid, stadsdeel Zuid, Ben Sajat Centrum, Cliëntenbelang Amsterdam, Civic, Vumc (afdeling Metamedica).

De onderzoekwerkzaamheden waarop dit rapport is gebaseerd zijn uitgevoerd door Team Ouderenvriendelijke Indische Buurt, bestaande uit Nathalie Castillion, Marijke van Dalen, Hella de Groot, Asha Ramkisoensing, Eileen Berkvens en Rosalie Metze. Het rapport is geschreven door Eileen Berkvens en Rosalie Metze, onderzoekers van Lectoraat Stedelijk Sociaal Werken, met de overige teamleden als meelezers en adviseurs.

Met dank aan de stuurgroep en de begeleidingscommissie voor hun meedenken, en aan Jennie Boer voor de coördinatie van beide pilots.

Samenvatting

In het kader van de oriëntatie op wat nodig is om Amsterdam een meer ouderenvriendelijke stad te maken, onderzocht een groep co-onderzoekers uit de Indische Buurt, samen met onderzoekers van de HvA, de ouderenvriendelijkheid van hun wijk. Doel was te achterhalen hoe oudere bewoners het wonen en leven in de Indische Buurt ervaren, en hoe zij denken dat hun wijk ouderenvriendelijker kan worden. Onderzoekers en co-onderzoekers interviewden 40 zowel kwetsbare als niet kwetsbare ouderen, en spraken met sleutelfiguren binnen wijkgerichte instellingen en organisaties. De resultaten zijn gevalideerd in een buurtbijeenkomst.

De oudere respondenten zijn over het algemeen heel tevreden over de Indische Buurt. Ondanks dat veel ouderen benoemen dat ze na zonsondergang niet buiten willen komen, voelen ze zich er veilig. Ook willen ze graag in hun woning blijven, maar veel van de sociale huurwoningen zijn nauwelijks geschikt om ouder in te worden. Meer aandacht voor onderhoud vanuit de woningbouw kan hierbij helpen, evenals het mogelijk maken van onderlinge woningruil.

Het openbaar vervoer helpt ouderen de buurt en de stad door. Wandelen door de buurt geeft hen bewegingsvrijheid, maar de overvolle stoepen weerhoudt hen ervan om zo veel (met rollator) te wandelen als ze zouden willen.

Buren spreken elkaar met regelmaat, maar lopen de vloer niet bij elkaar plat. Kinderen blijven de belangrijkste bron van ondersteuning. Bij migrantenouderen is dit vaak de enige bron van ondersteuning, omdat zij geen aansluiting hebben met reguliere zorg- en welzijnsorganisaties. Dit geldt niet alleen voor migrantenouderen, bij ouderen in het algemeen lijkt sprake te zijn van vraagverlegenheid ten opzichte van de professionele hulpverleningsinstanties.

Onze aanbevelingen luiden als volgt:

- Communicatie: behouden wat al goed loopt
- Maak de straten en stoepen beter begaanbaar
- Zorg voor een supermarkt vlakbij de Flevopoort
- Voer de bezoekers parkeerregeling in
- Woningbouw: geef oudere bewoners extra aandacht en maak woningruil mogelijk
- Zoek naar manieren om intercultureel contact tot stand te brengen
- Probeer obstakels weg te nemen zodat ouderen 's avonds de straat weer op durven
- Probeer migrantenouderen via hun kinderen te bereiken
- M.b.t. de samenwerking tussen formeel en informeel: faciliteer informele initiatieven en probeer de groep actieve bewoners uit te breiden, om overbelasting van informele sleutelfiguren te voorkomen. Versterk de samenwerking met behulp van concrete

samenwerkingsvormen, zoals bijvoorbeeld de
Buurtcirkels

Wanneer we, tot slot, reflecteren op het onderzoeksontwerp, kunnen we zeggen dat co-onderzoek aanzet kan geven tot co-creatie. Echter, de mate waarin dit tot nieuwe initiatieven leidt, hangt af van mate waarin maatschappelijke initiatieven reeds aanwezig en actief zijn in de buurt. Daarnaast lijken we via de co-onderzoekers toegang te hebben gekregen tot respondenten die we niet via andere kanalen hadden kunnen bereiken.

Inhoudsopgave

Inleiding	6
Achtergrond	8
Aanpak en methode	10
Resultaten	13
Blik vanuit de toekomst	21
Conclusies en adviezen	22
Literatuur	26

Inleiding

Dit rapport, getiteld *Samenwerken aan een Ouderenvriendelijke Indische buurt*, is het resultaat van het onderzoek dat is uitgevoerd door team Ouderenvriendelijke Indische Buurt. Het is een onderzoek naar de ouderen vriendelijkheid van de Indische Buurt, waarin oudere buurtbewoners ('co-onderzoekers') samen met onderzoekers van de Hogeschool van Amsterdam kennis hebben verzameld over de huidige ouderen vriendelijkheid van hun wijk, en punten die nog verbeterd kunnen worden. Met dit onderzoek is een eerste stap gezet om samen met bewoners en organisaties in de buurt adviezen op te stellen voor bewoners, het stadsdeel en de gemeente om de Indische Buurt voor ouderen zo aantrekkelijk mogelijk te maken... én te houden.

Wie zijn wij?

Vier bewoners van de Indische Buurt hebben zich als co-onderzoeker gecommitteerd aan dit onderzoek: Nathalie Castillion, Marijke van Dalen, Hella de Groot en Asha Ramkisoensing, allen wonende in de Indische Buurt zelf, of daar vlakbij. Zij zijn samen met twee onderzoekers van de Hogeschool van Amsterdam met het onderzoek aan de slag gegaan.

Wat hebben we gedaan?

De onderzoekers en co-onderzoekers hebben gezamenlijk 40 (kwetsbare) ouderen in de wijk geïnterviewd. De interviews gingen over de ervaringen, verwachtingen en behoeftes van

ouderen ten aanzien van een ouderen vriendelijke Indische Buurt. De bevindingen uit de interviews hebben informatie opgeleverd over wat ouderen uit de Indische Buurt een ouderen vriendelijke omgeving vinden. Deze informatie biedt beroepskrachten, organisaties, vrijwilligersinitiatieven, gemeente en stadsdeel inzicht in elementen die de buurt en de stad ouderen vriendelijk kunnen maken én houden.

Deze rapportage

In dit rapport leest u meer over hoe we te werk zijn gegaan, de resultaten van de interviews en wat dit betekent voor de optimalisering van de ouderenvriendelijkheid van de Indische Buurt. We hopen dat de werkzaamheden en resultaten beschreven in dit rapport ter inspiratie zullen dienen voor iedereen die streeft naar wijken en steden waarin bewoners van alle leeftijden, organisaties én overheden zich gezamenlijk inzetten voor toegankelijkheid, verbondenheid en leefbaarheid.

Wij wensen u veel leesplezier!

Team Ouderenvriendelijke Indische Buurt

Achtergrond

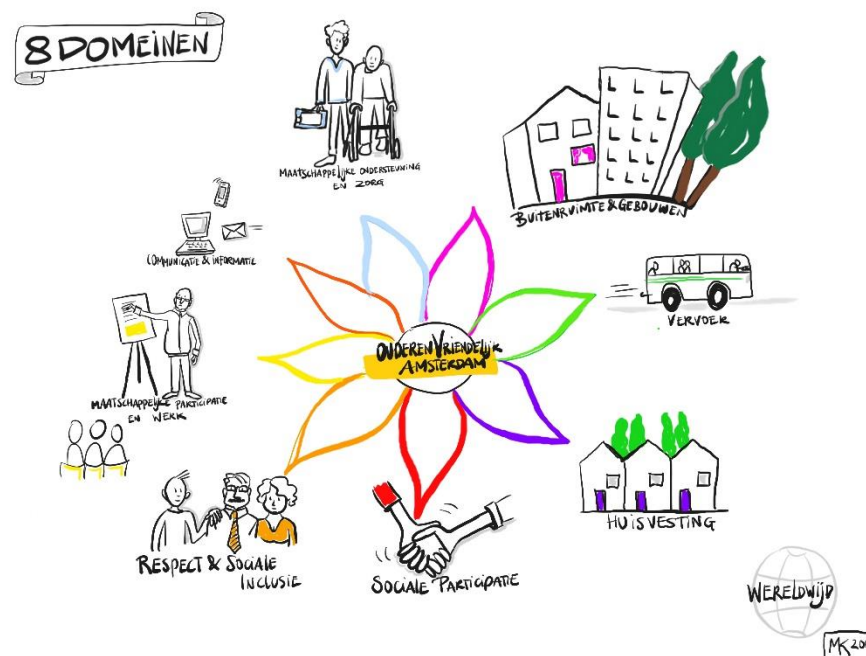
Dit onderzoek is een vervolg op het Field Lab onderzoek dat zich richtte op de verbetering van de samenwerking tussen formele en informele ondersteuners in de Oosterparkbuurt. Dit vooronderzoek stond in het teken van samenwerking bij de ondersteuning van kwetsbare huishoudens. Met dit vervolgonderzoek verleggen we de focus naar de Indische Buurt en naar ouderen als specifieke doelgroep. Bovendien maakte dit onderzoek deel uit van een groter stedelijk project naar leeftijdsvriendelijke steden, Age Friendly Cities.

In juli 2015 is Amsterdam, met de GGD als programmatrekker, onderdeel geworden van het wereldwijde WHO-netwerk van steden die in de basis al Age Friendly zijn en dit verder willen ontwikkelen. Dit betekent dat Amsterdam zich concreet in wil zetten om de stad leefbaar, toegankelijk en prettig te maken voor mensen van 60 jaar en ouder. De ouderenvriendelijkheid van een stad is volgens het WHO onder te verdelen in acht domeinen, te weten:

1. Buitenruimte en gebouwen
2. Vervoer
3. Huisvesting
4. Sociale participatie
5. Respect en sociale inclusie

6. Maatschappelijke participatie en werk
7. Communicatie en informatie
8. Maatschappelijke ondersteuning en zorg

Bij het onderzoek in de Indische Buurt hebben we deze domeinen dan ook in ons achterhoofd gehouden.

De gemeente had als doel om in 2016-2017 samen met ouderen in kaart brengen hoe zij vinden dat Amsterdamse buurten er voor staan en welke verbeteringen mogelijk zijn. Een deel van die verkenning heeft plaatsgevonden binnen dit onderzoeksproject, waarbij ouderen uit de buurt hun oudere

buurtgenoten hebben bevestigd. De GGD is trekker van dit project en werkt daarbij samen met onderzoekers en lokale partijen. De Gemeente Amsterdam ziet het nadrukkelijk als een project van groeiend co-eigenaarschap tussen gemeente en bewoners als het gaat om ondersteuning van kwetsbare ouderen. Tot 2020 gaat de gemeente het plan uitvoeren en komt er een evaluatie. (Amsterdam, 2017).

De berichtgeving over het proces en de resultaten van deze pilot, waarin co-onderzoek centraal staat, kunnen formele en informele partijen handvatten geven voor verbeterde processen van co-creatie. Hoe we te werk zijn gegaan, lichten we in het volgende hoofdstuk toe.

Aanpak en methode

Methodes

Het onderzoek is gebaseerd op een participatieve actie-onderzoeksfilosofie (ICPHR, 2013). Dit betekent dat het onderzoek naar een Ouderenvriendelijke Indische Buurt is uitgevoerd samen met degenen waar het omgaat, in dit geval oudere bewoners van de Indische Buurt. Een belofte van deze participatieve methode is dat het bijdraagt aan het aanbrengen van nieuwe groepen respondenten en dat het aanzet geeft tot een fase van co-creatie. In totaal hebben vier oudere bewoners in dit traject gewerkt als co-onderzoekers, samen met twee onderzoekers van de Hogeschool van Amsterdam, lectoraat Stedelijk Sociaal Werken. Daarnaast hebben onderzoekers van het VUmc, afdeling metamedica, een soortgelijk onderzoek gedaan in Buitenveldert.

Contacten leggen in de wijk

We zijn begonnen met het leggen van contacten in de wijk, om een beeld te krijgen van de formele en informele actoren die actief zijn in de wijk, en wat zij precies doen. We hebben gesproken met partijen zoals Stadsdeel Oost, Civic, de Ouderen Adviesraad, de Turkse ouderenraad, de Marokkaanse raad, BOOT Oost, Alle Kleuren Oost, de Elthetokerk, buurthuis de Meevaart, Onbeperkt Oost en meerdere actieve buurtbewoners.

Samenstellen team

Vervolgens zijn we op zoek gegaan naar oudere buurtbewoners die met ons samen het onderzoeksteam Indische Buurt wilden vormen. Hiervoor hebben we geworven via formele en

informele contacten in de wijk, de Buurtbalie, de Ouderen Adviesraad, de Elthetokerk, de Wijktafel en buurtkranten zoals de Echo. Deze fase mondde uit in een startbijeenkomst, waarbij het team kennismaakte met elkaar en verwachtingen werden uitgesproken. Ook hebben we een voice-over groep samengesteld, bestaande uit maatschappelijk werkers vanuit Civic, een betrokken buurtbewoner, en afgevaardigden vanuit Onbeperkt Oost, de Ouderen Adviesraad en de Elthetokerk.

Gezamenlijk opstellen plan van aanpak en topiclijst

Het startpunt voor het opstellen van een plan van aanpak was, logischerwijs, de onderzoeksvraag die we voor het onderzoeksvoorstel voor Fieldlab Oost hadden geformuleerd, te weten:

Hoe zien kwetsbare ouderen in de Indische Buurt dat hun wijk voor hen leeftijdsvriendelijker kan worden? Hoe kan vanuit deze onderzoeksresultaten een betere samenwerking tussen formele

en informele ondersteuning worden gerealiseerd die bijdraagt aan een leeftijdsvriendelijke wijk?

Deze vraag hebben we voorgelegd aan de co-onderzoekers om te controleren of zij zich in deze vraag konden vinden, en omdat dit het geval was, zijn we hiermee verder gegaan. De volgende stap was het gezamenlijk opstellen van een plan van aanpak. Onderdeel hiervan was het opstellen van een topiclijst op basis van de ervaringen van de co-onderzoekers met het wonen in de Indische Buurt, met de acht Age Friendly City domeinen in ons achterhoofd. Die topiclijst hebben we verfijnd en getest tijdens een trainingssessie, begeleid door een onderzoeker van het VUmc.

Uitvoeren interviews

Het doel was om 40-60 individuele of duo-interviews te houden met ouderen in de wijk. De werving van de respondenten is gedaan op basis van purposive sampling. We zochten naar bewoners uit verschillende leeftijdscategorieën en met verschillende etnische achtergrond. Respondenten zijn gevonden via de netwerken van de co-onderzoekers, een bericht op de Buurtbalie, een bericht in 'de Echo', via maatschappelijk werkers vanuit Civic en door bijeenkomsten voor buurtbewoners bij te wonen. Tijdens de fase van dataverzameling hebben we als team regelmatig gereflecteerd op het proces en op de uitkomsten van de gesprekken. Hierdoor ontstonden eerste thema's die weer verder uitgediept zijn in interviews die daarop volgden. In totaal hebben gedurende het

dataverzamelings- en analyseproces van het project meer dan 18 teambijeenkomsten plaatsgevonden.

Analyseren en reflecteren

Ook de data-analyse hebben we als team Indische Buurt in gezamenlijkheid uitgevoerd. Tijdens de verschillende analysesessies zijn we eerst inductief op zoek gegaan naar thema's door de transcripten te bekijken en uitspraken van de respondenten middels post-it's te voorzien van een label. Die labels hebben we gesorteerd in thema's die we daarna deductief verder konden onderbouwen met uitspraken uit de resterende transcripten (Braun & Clark, 2006).

Daarbij keken we specifiek naar wat de ouderen vertelden over wat zij vinden van het wonen in de Indische Buurt, wat ze nodig hebben om fijn in de Indische Buurt te kunnen blijven wonen, en waar ze nog

mogelijkheden zien om de ouderenvriendelijkheid van de buurt te vergroten. Ook hielden we wederom de acht Age Friendly City domeinen in ons achterhoofd.

Validatie van de onderzoeksresultaten

De onderzoeksresultaten zijn geclusterd in zeven thema's en besproken tijdens de buurtbijeenkomst op 6 juni 2017, in de Flevopoort. Onder de aanwezigen waren oudere buurtbewoners, vertegenwoordigers van diverse, in de buurt actieve, zorg en welzijnsorganisaties, en het onderzoeksteam Ouderenvriendelijke Indische Buurt. Tijdens de buurtbijeenkomst hebben we onze bevindingen gepresenteerd, en bespraken de aanwezigen tijdens een open space de uitkomsten van het onderzoek.

Rapportage

De resultaten van dit onderzoek presenteren we aan de hand van zeven thema's. Deze thema's kwamen direct of indirect uit

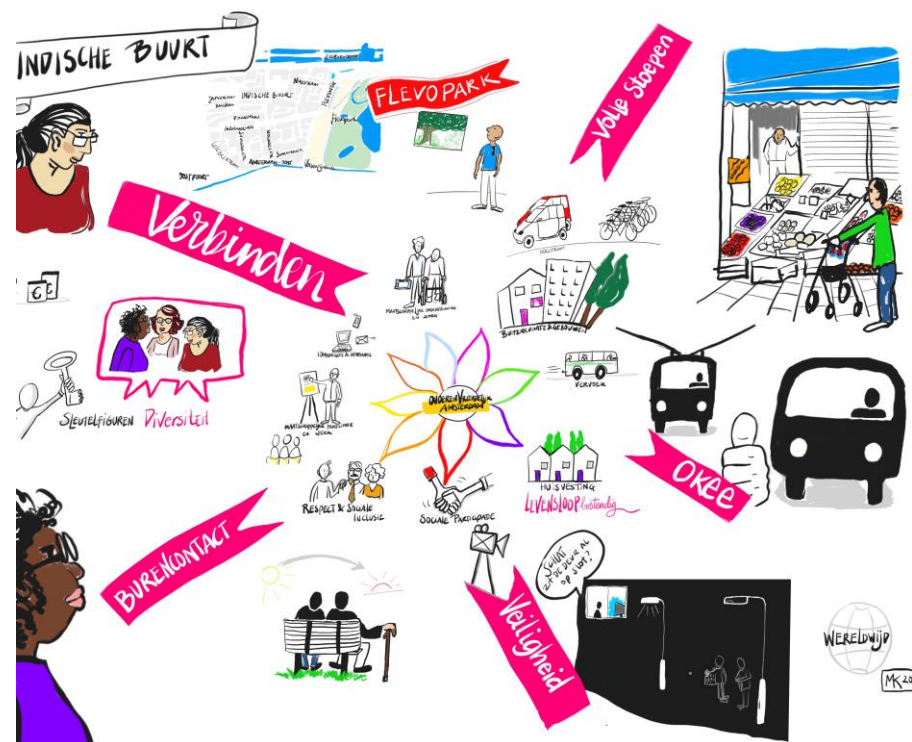
het analyse- en reflectieproces (inductief en deductief). Elk thema wordt in dit rapport geïntroduceerd aan de hand van quotes van de ouderen die we hebben gesproken, ondersteund met een beschrijving van onze bevindingen op dit thema. Volgend op de conclusies en adviezen beschrijven we een methodische reflectie.

Resultaten

In dit hoofdstuk beschrijven we de uitkomsten van het onderzoek. In de infographic op de pagina hiernaast is het volledige overzicht van de thema's te zien, gekoppeld aan de acht Age Friendly City domeinen. De thema's die we hebben onderscheiden zijn de volgende:

- De buurt is fijn
- Ruimtelijke vormgeving en stoepen
- Openbaar vervoer
- Huisvesting
- Burencontact
- Veiligheid
- Migrantenouderen

Per thema geven we een algemene beschrijving van de visie en mening van de respondenten, en lichten we een aantal quotes uit.

“Maar ik woon heerlijk prettig in de Indische Buurt, ik zou niet willen verhuizen. Je hebt alles in de buurt en ik heb geen problemen met de buren. Dat is heel leuk. Ik blijf er zolang nodig is.”

“Nou, ik vind de buurt eigenlijk toch wel, ja met name de Javastraat, vind ik toch wel een stuk vooruit gegaan.”

Thema 1: De buurt is fijn

De Indische buurt: ons thuis

Ondanks de suggesties die oudere bewoners doen voor het verbeteren van de buurt is het merendeel zeer positief over de buurt. Oudere bewoners zijn wegwijzen in de buurt en hebben er hun eigen ritme ontwikkeld. Ze geven aan dat er voldoende faciliteiten in de buurt zijn en dat ze zich er veilig voelen.

De Javastraat is gezelliger geworden en er is meer reuring op straat.

“Maar op de stoepen in de Javastraat, is haast niet meer te doen om met de scootmobiel te rijden, want daar hebben ze overal stoeltjes en tafeltjes buiten.”

Volle Stoepen

“Je hebt ook een trucje dat je bijvoorbeeld tegelijk met je knie en handen iets doet en zo de rollator de stoep op krijgt. Ja die stoepranden zijn hoog. Maar ja, ik ben nog geen tachtig.”

Thema 2: Ruimtelijke vormgeving en stoepen

De straat: schoon maar slecht begaanbaar

Oudere bewoners die slecht ter been zijn bewegen zich vaak voort via rollators, met hun scootmobiel of Canta. Deze hulpmiddelen maken het voor hen mogelijk om toch boodschappen te doen, een artsbezoek te plegen of mensen te ontmoeten.

Helaas worden zij op straat vaak belemmerd door verkeerd gestalde fietsen, breed uitgestalde terrassen, scheefliggende stoeptegels en hoge drempels. Dit geldt in elk geval voor de Javastraat, maar ook het gebied rondom de Flevopoort wordt als slecht begaanbaar aangemerkt.

Hierdoor zien veel bewoners zich genoodzaakt om over de fietspaden en autowegen te wandelen. Dit zorgt bij bewoners voor een onveilig gevoel.

“Het is goed gegaan, en toch wel tot tevredenheid. Ik had me dan gewoon door een stads... Connexion laten ophalen. En dan brachten hun me weer naar huis met de spullen.”

“Wij zijn met nog iemand met de Valys daar naartoe geweest. Dat is goed gegaan.

I: U zou dat dan wel opnieuw willen doen ook als het nodig is?

Ja. Ik ben daar nu lid van. Dat betaal je. Dat wordt van je rekening afgeschreven. Je mag iemand meenemen. Die hoeft niet te betalen.”

Thema 3: openbaar vervoer

Connexion en Valys vervoeren de oudere bewoners door de stad heen, en verder. De buurtbewoners die van deze diensten gebruik maken, en dat was de meerderheid, waren er zeer over te spreken.

Door de beschikbaarheid van persoonlijk vervoer wordt het voor bewoners die niet met het OV gaan toch mogelijk om verdere afstanden af te leggen en zo familie te bezoeken of op pad te gaan.

“Ik zei: ‘Kijk meneer, ik heb een woning, dus als ik geen knieproblemen had, heb ik geen woning nodig. Ik woon in een huis, maar door het knieprobleem... Laat haar naar één hoog gaan. Ik ga naar beneden, want ik heb een benedenwoning nodig.’”
(Dame over woningruil met haar buurvrouw)

LEVENSLLOOP *bestendig*

En u moet toch een trap op?
“Ja, dat gaat allemaal wel heel moeilijk”.

Thema 4: Huisvesting

Als ‘thuis’ niet pluis is.

Het gros van de gesproken respondenten woont in een sociale huurwoning. Een aantal respondenten benoemd dat de service van Ymere en Eigen Haard wel te wensen over laat. Alhoewel de coöperaties goed bereikbaar zijn worden problemen niet snel opgelost en is het veel gedoe om een reparatie voor elkaar te krijgen.

Er wordt geklaagd over de hoge drempels in de huizen (bijvoorbeeld naar de badkamer), de afwezigheid van trapliften en achterstallige onderhoud.

Toch willen de oudere bewoners niet weg uit hun huis en straatje. Mits ze van woning kunnen ruilen met de onderburen, dan hoeven ze in elk geval niet meer zittend de trap op!

“Ik had net vanmorgen een buurman, die had iets voor mij oliebollen gehaald. Het is een hele vriendelijke man, een eind zestiger, wat jonger als ik dus. Hij heeft hier een kopje koffiegedronken.”

BURENCONTACT

“Heel veel nieuwkomers, vrouw werkt, man werkt en na etenstijd brengen zij gewoon de kinderen naar sport ergens anders. In deze buurt dat zijn werkende mensen. Ze komen alleen maar slapen. En in het weekend zijn ze ook gewoon weg. Je komt hier niet alleen maar gewoon wonen en slapen maar je moet ook participeren.”

Thema 5: Burencontact

Bewoners hebben over het algemeen goed burencontact. Er wordt met elkaar gekletst en in sommige gevallen doet men een boodschap voor elkaar. Dat het contact niet veel verder gaat is naar tevredenheid.

Er zijn veel jonge gezinnen in de buurt komen wonen, maar deze lijken niet echt met de oudere bewoners te mengen. Er klinkt een oproep om deze nieuwe bewoners meer betrokken te laten worden bij de buurt.

Daarnaast wonen er tegenwoordig ook meer jongere mensen in de buurt. Deze jongeren zorgen soms voor (geluids)overlast. Toch spreken oudere bewoners de wens uit om meer met hen in contact te komen.

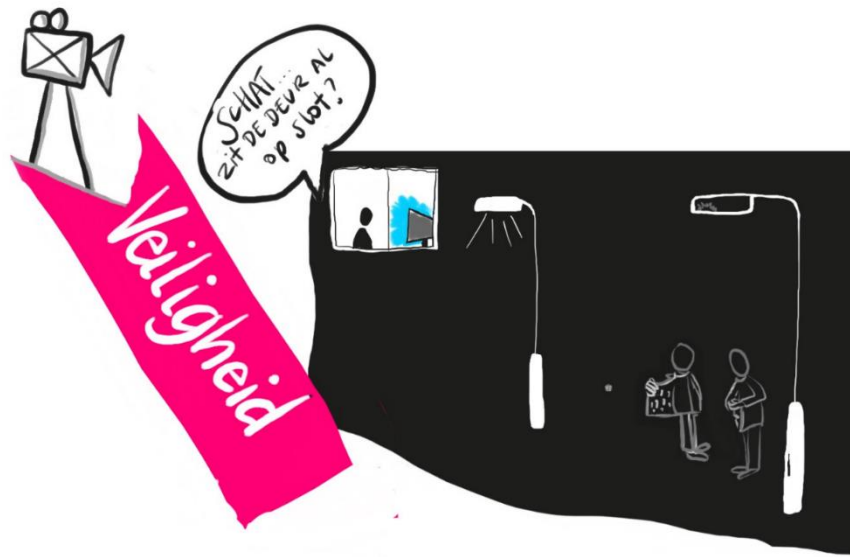
"[De hangjongeren] vind ik ook een beetje unheimisch. Ook omdat ik nooit geweten heb welke jongens mij gepest hebben, omdat 's avonds in het donker was, weet ik weet die gezichten niet."

"Nee, nee, ik ga 's avonds echt niet weg, nee beslist niet. Dat is doodeng. Ook niet naar de tramhalte, want dan moet je dat bruggetje over. Dat doe ik 's avonds echt niet. Nee."

Thema 6: Veiligheid

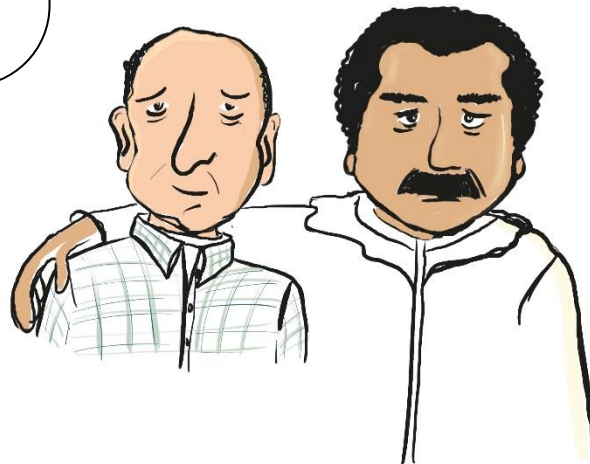
Veiligheid betekent voor oudere buurtbewoners dat ze 'bekend zijn' in de buurt. Ze kennen het uiterlijk van de buurt, ze weten hoe hun buurtgenoten zich er gedragen en hebben er hun eigen gewoontes. Tegelijkertijd heeft 'bekend zijn' ook een sociale betekenis: ze kennen hun burens en hun burens kennen.

Oudere bewoners voelen zich in de regel veilig in hun huis en in de buurt. Dit verandert echter zodra de zon onder is: 's avonds en 's nachts komen de bewoners niet buiten en doen ze voor niemand open. Voor de bewoners die gesproken zijn was dit echter geen enkel probleem. Wat hebben zij 's nachts ook op straat te zoeken?

“En veel migranten weten ook de weg niet naar hulpverlening, of naar de voorzieningen. (...) Zij zijn nu gewoon 80 en als je met ze praat over faciliteiten, naar een verzorgingstehuis, hoe zij ook gewoon het leven aangenaam kunnen maken. Zij begrijpen het niet, het is ook nieuw voor ze. Nu heeft de familie het gewoon zwaar.”

“Het gaat om de mensen, die de overheid of beleidsmakers, zorgmijders noemen. Waarom zijn ze zorgmijders? Omdat zij gewoon overal geweest zijn. Zij voelen zich gewoon niet geholpen. Dan trekken zij zich gewoon terug. Deze mensen hebben zich gewoon teruggetrokken met een reden.”

Thema 7: Migrantenouderen

Hetzelfde, maar anders.

Ouderen met een migrantenachtergrond lopen tegen dezelfde dingen aan als ouderen zonder migrantenachtergrond. Echter, in het zoeken van hulp en ondersteuning worden zij belemmerd door de taalbarrière. Ook hebben zij steeds opnieuw teleurstellingen met het Nederlandse zorgsysteem ervaren, waardoor ze liever hun kinderen of andere familieleden inschakelen als ze ergens tegenaan lopen.

Zij zijn voor hulpverleners lastig te bereiken. Een verklaring hiervoor kan gevonden worden in de ‘lotsberusting’ die migrantenouderen lijken te hebben. Ze accepteren hun eigen situatie, ook als deze soms schrijnend is, en roeien met de riemen die ze hebben. Vaak zijn het de kinderen, welke elders in de stad (of zelfs daarbuiten) wonen, die mantelzorg verlenen.

Blik vanuit de toekomst

“Hallo, mijn naam is Florina Akker. Afgelopen vrijdag heb ik mijn 69^e verjaardag gevierd. In 2017 had ik echt niet verwacht de buurjongens ook op de koffie zouden komen. Als ik de verhalen van mijn oudste zus moet geloven, was het niet altijd makkelijk wonen in de buurt. Zij heeft indertijd een interview gegeven over de ‘ouderenvriendelijke buurt’. Dat verslag heb ik teruggelezen, en het lijkt wel alsof ze in een andere wereld leefde. Zal ik eens een voorbeeld geven?

Afgelopen zomer hebben mijn buurjongens geholpen bij mijn verhuizing. Ik wilde de buurt absoluut niet uit, maar met mijn slechte knieën kon ik echt de trap niet meer op. Een traplift in ons smalle trappenhuis? Onmogelijk. Gelukkig lukte het om een woningruil te regelen, iets wat mijn zus nooit gelukt is. Mijn onderburen wonen nu in mijn oude woning, op de derde verdieping. En ik op de begane grond. Ze hebben meteen de drempels aangepakt. De woningen zijn weliswaar oud, maar het is ondoenlijk om de rollator voor elke toiletgang over tien centimeter drempel te tillen.

Door die ruil wordt het voor mij nog makkelijker buiten te komen. De afgelopen jaren zijn de stoepen behoorlijk opgeknapt. Het gedeelte waar ik woon, op de Niasstraat, is nu met mijn rollator goed begaanbaar. Het scheelt dat er tegenover de Flevopoort een kleine Jumbo is gekomen. Voor mijn dagelijkse

boodschappen kan ik daar terecht. Ik kom er vaak dezelfde mensen tegen, en elke woensdagmiddag staat hetzelfde meisje achter de kassa. Ze gaat binnenkort studeren, maar haar zus heeft er ook al gesolliciteerd. Met mijn boodschapjes loop ik door naar het restaurant van de Flevopoort. Daar kun je doordeweeks voor een appel en een ei warm lunchen. Soms spreek ik er af met de dames van de wandelclub. Mijn zus maakte zich ook druk over het verdwijnen van de tramhaltes en buslijnen. Maar ik maak daar nog steeds veel gebruik van. Het protest van toen, tegen het verdwijnen van opstapplaatsen is dus succesvol geweest!

Het enige wat hetzelfde is als toen, is de Javastraat. Ik hoop dat ze ermee aan de slag gaan, want de terrassen daar zijn de afgelopen jaren alleen maar erger geworden. De enige reden dat ik er nog loop is vanwege mijn wekelijkse tripje naar de Dappermarkt. Op zaterdagen is het op z'n ergst, maar op donderdagochtend is het nog te doen.

Maar gelukkig kan ik blijven wonen waar ik woon. Mijn kinderen kunnen hun parkeerkosten vergoed krijgen, daardoor komen ze ook wel eens doordeweeks langs. Ook is er genoeg te doen in de buurt en komen de jongere buurtkinderen regelmatig een koekje halen. Ik ben gelukkig.”

Conclusies en adviezen

De vraagstelling die aan de basis van dit onderzoek lag, en die we in dit hoofdstuk voor zover mogelijk zullen beantwoorden, is de volgende:

Hoe zien kwetsbare ouderen in de Indische buurt dat hun wijk voor hen leeftijdsvriendelijker kan worden? Hoe kan vanuit deze onderzoeksresultaten een betere samenwerking tussen formele en informele ondersteuning worden gerealiseerd die bijdraagt aan een leeftijdsvriendelijke wijk?

In de beschrijving van de resultaten hebben we het eerste deel van deze hoofdvraag behandeld. Hieronder gaan we in twee delen in op het tweede deel van de hoofdvraag, namelijk: 1) we geven een advies aan bewoners, informele en formele organisatie, het stadsdeel en de centrale stad m.b.t. het ouderenvriendelijker maken van de Indische Buurt, en 2) we geven een advies met betrekking tot de samenwerking tussen informele en formele organisaties in de buurt, ten behoeve van ouderen. Tot slot reflecteren we op de onderzoeksmethode en of deze de belofte van nieuwe respondentgroepen en aanzet tot co-creatie waarmaakt.

1. Advies met betrekking tot ouderenvriendelijkheid van de Indische Buurt:

De resultaten van het onderzoek laten zien dat de Indische Buurt gezien wordt als een bijzonder prettige buurt om te wonen, zeker ook voor ouderen. Zo zijn er voldoende faciliteiten, zoals winkels, activiteiten en de Dappermarkt en is het er gezellig. Toch zien we ook elementen die voor verbetering vatbaar zijn, en hierop formuleren we hieronder adviezen voor bewoners, informele en formele partijen uit de Indische Buurt, het stadsdeel en de centrale stad.

Communicatie: behouden wat al goed loopt

De respondenten benoemden wat betreft de communicatie een aantal positieve faciliteiten en activiteiten binnen de Indische Buurt, die volgens hen zeker niet mogen verdwijnen. Om te beginnen adviseren we dan ook door te gaan met het deur-tot-deur verspreiden van buurtkrant de IJ-opener, en dit ook weer met de Dwars te gaan doen. Een ander positief communicatiemiddel is de Buurtbalie. Op dit platform zijn zowel formele als informele partijen actief, zijn betrokkenen bezig met actieve aansporing om er informatie op te zetten, en bieden zij zeer goede ondersteuning hierbij.

Maak de straten en stoepen beter begaanbaar

Voor oudere bewoners die slecht ter been zijn, is het hinderlijk wanneer de stoepen te vol staan met terrassen of andere obstakels, of wanneer de bestrating ongelijk of glad is en de stoepranden te hoog zijn. Met name het gebied rondom de

Flevopoort en de Javastraat wordt druk bewandeld, en we adviseren dan ook dat de gemeente deze routes beter begaanbaar maakt. De GGD is al bezig met ouderenvriendelijke routes, en kan dit gegeven hierin meenemen.

Winkels

Over de variëteit aan winkels in de Indische Buurt hadden weinig respondenten iets te klagen. Een heel concrete wens was wel om in of zeer dichtbij de Flevopoort een supermarkt te openen, omdat de dichtstbijzijnde supermarkt nu voor veel bewoners te ver lopen is.

Parkeren

Parkeren is duur in de Indische Buurt, net zoals in veel buurten in Amsterdam. Dit werpt een drempel op voor familieleden en vrienden om bij ouderen op bezoek te komen. Het zou wenselijk zijn wanneer in de Indische Buurt, net als in Stadsdeel Zuid, de bezoekers-parkeerregeling zou worden ingevoerd, waarmee ouderen hun sociale netwerk maximaal 10 uur per maand tegen 50% korting kan laten parkeren. In Zuid heeft dit opgeleverd dat mensen meer bezoek ontvangen, en dat dit bezoek ook langer blijft.

Sociale woningbouw: aandacht voor ouderen

Voor ouderen is hun woning uitermate belangrijk, en zij hebben er extra veel last van wanneer de service vanuit de woningbouwcorporatie niet optimaal is. We zouden de woningbouwcorporaties dan ook willen meegeven om extra

aandacht te besteden aan hun oudere bewoners. Daarbij werd tijdens de buurtbijeenkomst met enthousiasme verteld over het project waarin woningruil binnen de Indische Buurt mogelijk wordt gemaakt. Zo kan een oudere zijn/ haar een grote bovenwoning bijvoorbeeld ruilen met de kleine benedenwoning, van een gezin dat meer ruimte nodig heeft. Behoud van de oorspronkelijke huur is hierbij wel van groot belang. Dit project lijkt nog onder weinig mensen bekend te zijn en er is nog veel onduidelijkheid over, dus hier zou beter over gecommuniceerd kunnen worden.

Intergenerationeel contact

Er is nog weinig contact tussen de verschillende generaties in de buurt, terwijl de respondenten wel aangeven hier behoefte aan te hebben. Tijdens onze dataverzameling zijn hiervoor geen suggesties naar voren gekomen. Een mooi voorbeeld is een Amsterdam-breed project rondom oorlogsverhalen, waarbij buurtkinderen ouderen uit de buurt interviewen over de oorlog. Dit zou verder uitgebouwd kunnen worden naar andere leeftijdsgroepen en rondom andere thema's.

's Avonds de straat op

Veel ouderen gaan 's avonds niet meer de straat op omdat ze zich onveilig voelen. In de gesprekken uitten de ouderen geen duidelijke behoefte om zich 's avonds vrijer te voelen op straat, maar dit kan alsnog een onderwerp zijn om verder te verdiepen. Wanneer obstakels weggenomen kunnen worden, kan dit zorgen

dat ouderen ook in de avonduren weer mee kunnen doen aan bijeenkomsten en activiteiten.

Migrantenouderen: via de kinderen?

Ook tijdens ons onderzoek bleken migrantenouderen moeilijk te bereiken. Wellicht is een ingang te vinden via hun kinderen, door aan te sluiten bij activiteiten die zij vervullen op scholen, universiteiten, werk of buurtorganisaties. Wanneer de kinderen beter geïnformeerd zijn over de mogelijkheden op het gebied van zorg en ondersteuning, en we dit weten te 'normaliseren', kunnen zij hun ouders er mogelijk van overtuigen hier gebruik van te maken.

2. Advies met betrekking tot samenwerking:

Het belangrijkste dilemma dat uit het vooronderzoek als resultaat naar voren kwam, is de concurrerende houding tussen professionals en burgers als het gaat om kennis over kwetsbare groepen: Wie kent hen het best, was de spanningsvolle onderliggende vraag bij het ontwikkeltraject.

In de loop van het onderzoek in de Indische Buurt zagen we deze spanning slechts in beperkte mate terug. Hoewel vrijwilligers en sleutelfiguren soms gefrustreerd zijn over de moeite die het kost om bewoners in de meest kwetsbare posities te bereiken, blijken ze in de praktijk makkelijker contact maken met deze doelgroep dan professionals. Professionals in de wijk lijken steeds vaker te erkennen dat het belangrijk is om naar informele partijen te luisteren.

Uitval voorkomen

Echter, het risico om deze personen overmatig te belasten ligt op de loer, en het lijkt dan ook van belang deze sleutelfiguren, vaak in de rol van betrokken burger of vrijwilliger, te ontlasten.

Uitval van deze essentiële personen kan deels voorkomen worden door hun activiteiten te faciliteren. Een manier waarop professionals hieraan kunnen bijdragen is door zelforganisaties in de buurt bijvoorbeeld toegang te geven tot ruimtes die anders niet gebruikt worden. We kwamen een voorbeeld tegen van een buurtorganisatie die in de avonduren, maar niet overdag, gebruik kon maken van een ruimte, terwijl dezelfde ruimte ook overdag vaak leeg stond. Door het late tijdstip kwamen oudere bezoekers zelden naar de bijeenkomsten, terwijl bekend was dat ze hier wel behoefte aan hadden. Eerder in dit rapport is al beschreven dat oudere buurtbewoners 's avonds liever niet op straat komen. In zo'n situatie kan het helpen flexibel te zijn en de zelforganisaties meer tegemoet te komen, al is het maar op proef.

Een andere manier om uitval te voorkomen is om de ouderen die op de grens liggen tussen 'betrokken burger' en 'minder betrokken burger' de mogelijkheid te geven actiever te worden. Tijdens dit onderzoeksproces kwamen we meerdere bewoners tegen die op deze grens lagen. Deze ouderen gaven aan wel betrokken te willen worden, maar wisten niet hoe dit aan te pakken. Een soortgelijk onderzoeksproces, waarin co-onderzoek met buurtbewoners centraal staat, zou daarom nuttig

kunnen zijn om deze ouderen te vinden en de mogelijkheid te geven 'mee te doen'.

Concrete samenwerkingsvormen

Hoewel het er op lijkt dat formele en informele partijen in de Indische Buurt al veelvuldig samenwerking, kunnen altijd manieren gevonden worden om dit verder te versterken. Hierbij kan het helpen om concrete samenwerkingsvormen te ontwikkelen en uit te proberen. Een voorbeeld hiervan is de Buurtcirkel. Dit is een groep van 9-12 mensen uit dezelfde wijk die elkaar ondersteunen bij dagelijkse zaken, zoals boodschappen, administratie, maar ook sociale activiteiten. Wederkerigheid is het sleutelwoord¹. De groep wordt begeleid door een sociale professional en een vrijwilliger. Een Buurtcirkel kan ouderen helpen zo zelfstandig mogelijk te functioneren, met de hulp van buurtgenoten. Door de betrokkenheid van een vrijwilliger en een sociale professional, is ook de verbinding naar informele en formele ondersteuning gemakkelijk te maken. Klik [hier](#) voor meer informatie over deze vorm van supported living.

3. Methodische reflectie

In hoeverre is co-research een methode om co-creërende groepen op te zetten? En in hoeverre helpt deze methode om nieuwe, moeilijker te bereiken groepen respondenten aan te boren?

¹ Het concept is internationaal ook wel bekend als Key Ring en betreft een vorm van supported living. In Nederland zijn er inmiddels buurtcirkels die zich richten op volwassenen met een uiteenlopende achtergronden zoals

Wat de betreft de eerste vraag bleek, na afloop van dit project dat co-onderzoek in deze specifieke context aanzet heeft gegeven tot co-creatie, maar niet op de wijze waarop we dit in eerste instantie hadden verwacht. De mate waarin co-creatie tot stand komt, lijkt namelijk sterk afhankelijk van al aanwezige activiteiten in de buurt. De Indische Buurt bruist met maatschappelijke activiteiten, en in plaats van een nieuwe co-creërende groep op te richten, heeft dit onderzoek onder andere als input gediend om reeds bestaande partijen dichter bij elkaar te brengen. Een voorbeeld hiervan is het project 'ouderenvriendelijke Makassarpleinbuurt', waar het onderzoeksteam zich meermaals bij heeft aangesloten.

Over de tweede vraag kunnen we zeggen dat gaandeweg het project bleek dat de samenwerking met co-onderzoekers ons in contact bracht met respondenten die we niet via andere kanalen hadden kunnen bereiken. Zo hebben we mensen gesproken die buiten de co-onderzoekers nauwelijks andere contacten hadden. Wat betreft de inhoudelijke resultaten hebben we veel herkenbare verhalen en kwesties gehoord. Echter, deze waren niet eerder zo expliciet in kaart gebracht, op een manier die gedragen wordt door de bewoners van de Indische Buurt.

verstandelijke, psychische, psychiatrische of psychosociale beperkingen (Risbo, 2017). Er zijn ook buurtcirkels die zich richten op eenzame ouderen (<https://www.aafje.nl/nieuws/aafje-en-pameijer-starten-buurtcirkel-voor-eenzame-ouderen>).

Literatuur

Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative research in psychology*, 3(2), 77-101.

Gemeente Amsterdam (2017). *Age Friendly City*. Gevonden op 13/07/2017 op [https://www.amsterdam.nl/zorg-
ondersteuning/age-friendly-city/](https://www.amsterdam.nl/zorg-ondersteuning/age-friendly-city/)

International Collaboration for Participatory Health Research (ICPHR) (2013). Position Paper 1: What is Participatory Health Research? Version: Mai 2013. Berlin: International Collaboration for Participatory Health Research.
[http://www.icphr.org/uploads/2/0/3/9/20399575/ichpr_posit
ion_paper_1_defintion_-_version_may_2013.pdf](http://www.icphr.org/uploads/2/0/3/9/20399575/ichpr_position_paper_1_defintion_-_version_may_2013.pdf)

Lieshout, F. V., & Cardiff, S. (2011). Innovative Ways of Analysing Data With Practitioners as Co-Researchers. *Creative Spaces for Qualitative Researching*, 223-234.